

**Дослідження рівня сформованості функціональної грамотності щодо
читання, математики та природничих дисциплін
учнів 10-х класів ЗНЗ м. Києва**

На виконання наказу Департаменту освіти і науки, молоді та спорту від 28.03.2013 р. № 257 «Про організацію та проведення моніторингового дослідження «Рівень сформованості функціональної грамотності учнів 10-х класів ЗНЗ м. Києва щодо читання, математики та природничих дисциплін» 17 квітня 2013 р. Центром науково-освітніх інновацій та моніторингу було проведено відповідне дослідження.

Тема моніторингового дослідження

Вивчення рівня сформованості функціональної грамотності щодо читання, математики та природничих дисциплін учнів 10-х класів ЗНЗ м. Києва

Об'єкт дослідження – навчальний процес з предметів трьох напрямів: грамотність читання, математична та природничо-наукова грамотність учнів 10-х класів ЗНЗ м. Києва.

Предмет дослідження – рівень сформованості функціональної грамотності щодо читання, математики та природничих дисциплін в учнів 10-х класів ЗНЗ м. Києва.

Мета дослідження – дослідити рівень сформованості функціональної грамотності щодо читання та природничо-математичних дисциплін учнів 10-х класів загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва; визначити чинники, що впливають на формування грамотності щодо читання, математики та природничих дисциплін учнів 10-х класів під час вивчення відповідних предметів.

У дослідженні взяли участь **4643** учні **245** класів і **1466** учителів ЗНЗ десяти районів м. Києва.

Характеристика тесту як інструменту дослідження

Для отримання даних щодо вивчення рівня сформованості функціональної грамотності щодо читання, математики та природничих дисциплін учням було запропоновано два паралельні варіанти тестових зошитів. Основою специфікації і

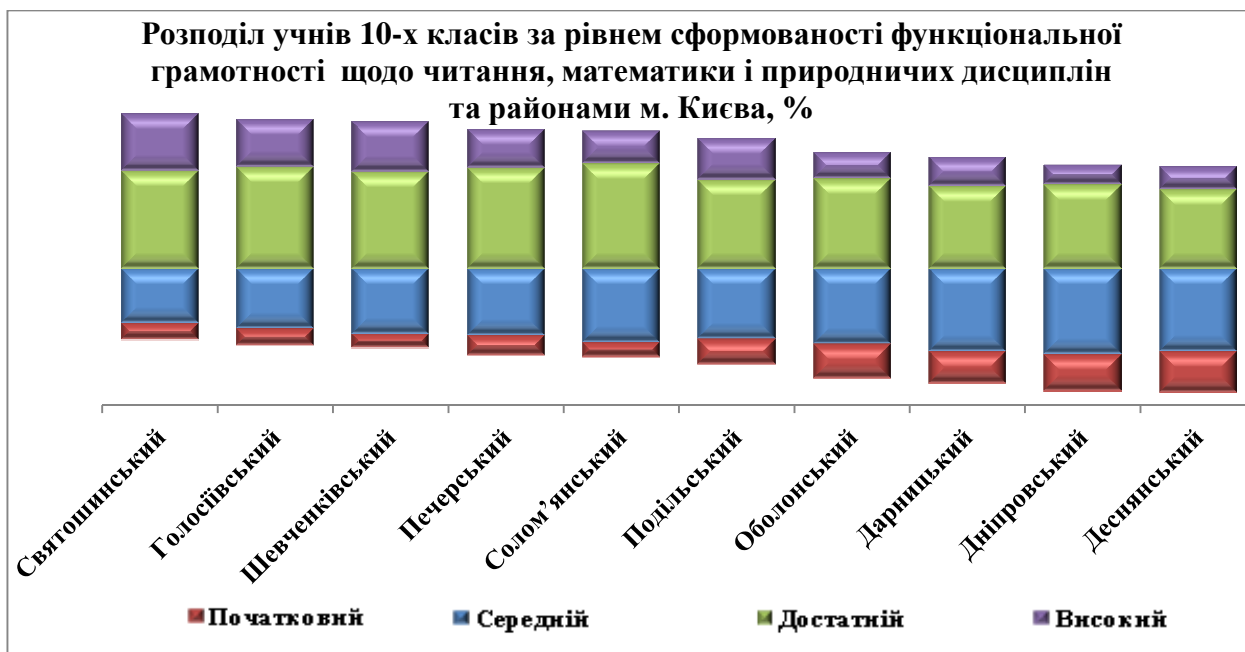
змісту завдань тесту слугували державні вимоги до рівня загальної підготовки учнів з біології, географії, математики, української мови, фізики та хімії, які окреслено в Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти.

Тестування тривало 75 хвилин. Кожен учень отримав індивідуальний тестовий зошит, який складався з трьох частин: I частина – грамотність читання; II частина – природничо-наукова грамотність; III частина – математична грамотність. У кожній частині запропоновано завдання двох форм і трьох рівнів складності.

Тест містив 34 завдання (8 завдань у I частині, 18 завдань у II частині і 8 завдань у III частині).

За рівнем складності тестові завдання розподілялися на легкі, оптимальні та складні.

Загальноосвітні навчальні заклади десяти районів м. Києва, учні яких мають найвищі та найнижчі результати моніторингового дослідження

Назва району	ЗНЗ із найвищими показниками	ЗНЗ із найнижчими показниками
1. Голосіївський	Лицей «Гранд»	СЗШ № 319
2. Дарницький	Гімназія № 237	СШ № 113
3. Деснянський	СШ №277	Лицей №293
4. Дніпровський	СЗШ №184	Суспільно-гуманітарна гімназія №176
5. Оболонський	СШ №16	СЗШ № 226
6. Печерський	СШ №89	СЗШ № 134
7. Подільський	Гімназія №107 «Введенська»	СШ №114
8. Святошинський	СШ №131	СЗШ № 223
9. Солом'янський	Лицей №142	СЗШ № 221
10. Шевченківський	Гімназія НПУ ім. М. Драгоманова	СШ №97 імені Олени Теліги

Висновки за результатами проведення моніторингового дослідження

Під час моніторингового дослідження рівня сформованості функціональної грамотності щодо читання, математики та природничих дисциплін учнів 10-х класів ЗНЗ м. Києва уперше на регіональному рівні впроваджено сучасні інноваційні підходи в оцінюванні рівня навчальних досягнень учнів за допомогою комплексної системи тестів прикладного характеру.

Дослідження проведено відповідно до програми; його цілі й завдання реалізовано повністю.

Результати моніторингового дослідження рівня сформованості функціональної грамотності щодо читання, математики та природничих дисциплін учнів 10-х класів ЗНЗ м. Києва дають підстави для таких висновків:

1. Функціональна грамотність щодо читання, математики та природничих дисциплін у десятикласників київських загальноосвітніх навчальних закладів сформована на достатньому рівні. Понад 56 % десятикласників отримали бали достатнього та високого рівнів за виконання завдань тестового зошита.

2. Показник середнього тестового бала за виконання завдань тесту за 44-бальною шкалою оцінювання (тестових балів) по м. Києву становить 24.

3. Учні шкіл нового типу та спеціалізованих шкіл продемонстрували дещо вищий рівень сформованості функціональної грамотності порівняно з учнями загальноосвітніх навчальних закладів та навчально-виховних комплексів.

4. Уміння грамотності читання у комплексі мають рівноцінне значення для освіти учнів.

5. Найвищі результати показали десятикласники під час виконання завдань, що спрямовані на перевірку вміння знаходження інформації в тексті (I частина тестового зошита); на побудову причинно-наслідкових зв'язків й формулювання висновків (II частина тестового зошита); завдань, у яких інформація представлена на діаграмі (III частина тестового зошита).

6. На середньому рівні у школярів сформовані вміння застосовувати уміння та методи наукових досліджень для вирішення запропонованих ситуацій, із якими десятикласник може зустрітися в повсякденному житті.

7. Найгірше у школярів сформоване вміння інтерпретувати інформацію в тексті, подану явно чи «приховано»; використовувати методи наукових досліджень для вирішення окреслених проблем; аналізувати і використовувати для розв'язання задач інформацію, подану як у текстовій формі, так і у вигляді таблиці.

8. Вільне конструювання аргументованої відповіді для десятикласників виявилось складнішим, ніж вибір вже сформульованої відповіді. Так, на 31,7 % учнів менше виконали завдання відкритої форми, ніж закритої.

За результатами анкетування учнів з'ясовано, що функціональна грамотність десятикласників ЗНЗ м. Києва на достатньому рівні сформована завдяки:

- читанню, не лише літератури, необхідної для виконання домашніх завдань, а і додаткової (довідкової, художньої);
- щоденному читанню понад годину;
- розумінню прочитаного;
- усвідомленню значення читання для повсякденного життя.

За результатами анкетування вчителів біології, географії, математики, української мови, фізики та хімії, які викладають у 10-х класах, визначено чинники, що підвищують рівень сформованості функціональної грамотності десятикласників ЗНЗ м. Києва:

- відвідування уроків колег;
- застосування під час навчального процесу таких методів, як робота з підручником і додатковою літературою;
- використання на уроках електронних підручників та власноруч розроблених презентацій;
- обізнаність учителів з міжнародними порівняльними моніторинговими дослідженнями.

Узагальнюючи попередні висновки, можна констатувати, що міжпредметні компетентності школярів сформованості на достатньому рівні.

На достатньому рівні учні 10-х класів ЗНЗ м. Києва володіють знаннями й уміннями, необхідними їм для успішної участі в житті суспільства.

Методичні рекомендації за результатами моніторингового дослідження

Аналіз результатів проведення моніторингового дослідження рівня сформованості функціональної грамотності щодо читання, математики та природничих дисциплін учнів 10-х класів ЗНЗ м. Києва дає підстави сформулювати практичні рекомендації для вчителів з метою покращення якості надання освітніх послуг та виховання особистості, яка буде динамічно й адекватно реагувати на всі виклики сучасності, а саме:

1. Проаналізувати на засіданнях районних і шкільних методичних об'єднань результати моніторингового дослідження рівня сформованості функціональної грамотності щодо читання, математики та природничих дисциплін учнів 10-х класів ЗНЗ м. Києва для підвищення рівня функціональної грамотності.

2. При плануванні навчально-виховної роботи варто приділяти більше уваги застосуванню методичних прийомів, які сприятимуть ефективнішому формуванню навичок роботи з текстом, графіками, картосхемами.

3. Зосередити увагу на формуванні в учнів комунікативної компетентності, застосовуючи такі форми роботи, як:

- робота в групах;
- підготовка проектів, презентацій;
- проведення тренінгів, круглих столів, учнівських конференцій;
- пошук інформації з додаткових джерел і її обговорення;
- критичний аналіз матеріалів, отриманих із засобів масової інформації та комунікації: газет, журналів, телебачення, Інтернету.

4. Використовувати у навчальному процесі завдання, що сприяють формуванню:

- логічного мислення;
- вміння установлювати причинно-наслідкові зв'язки;
- здатності застосовувати отримані на уроках знання в життєвих ситуаціях;
- наукового світогляду й усвідомлення значення наукових знань у повсякденному житті;
- навичок робити висновки, наводити доречні та переконливі докази на підтвердження або спростування цих висновків.

5. Акцентувати увагу на покращенні навичок роботи з тестовими матеріалами.

6. Систематично використовувати завдання у тестовій формі.

7. На уроках і в позакласній роботі підвищувати пізнавальний інтерес до наукових знань, читання.

8. Інтенсивніше розвивати міжпредметні зв'язки.

9. Навчати учнів застосовувати отримані знання в життєвих ситуаціях, використовуючи на уроках завдання прикладного характеру.

10. Формувати компетентнісний підхід щодо розуміння місця людини в створенні власного добробуту, суспільстві, природі.

11. Питання методології науки включати до навчальних тем уроків природничого циклу.

12. Учителям-предметникам приділяти особливу увагу на уроках розвитку вміння інтерпретувати інформацію, подану явно чи опосередковано.

13. Використовувати інноваційні форми та методи навчання, які сприяють формуванню вміння знаходити інформацію в тексті.

14. Сприяти поширенню обміну педагогічним досвідом.

15. Урізноманітнювати типи уроків, які сприяють формуванню пізнавального інтересу до предмета учнів з різним рівнем функціональної грамотності.

16. Організувати навчання вчителів з використання інноваційних методів і форм роботи під час навчально-виховного процесу.

17. Інформувати педагогічні колективи про міжнародні порівняльні моніторингові дослідження, у яких брала або буде брати участь Україна.

18. Заохочувати учнів до читання художньої та науково-популярної літератури.

19. Розвивати вміння критично аналізувати прочитане, робити висновки, висловлювати судження.